

ЩАСТЯ ЯК АРХЕТИП

Самарська Лада Олександрівна,

студентка Стокгольмської Школи Економіки в Ризі,

lada.samarska@gmail.com

Сас Наталія Миколаївна

доктор педагогічних наук, доцент.

Полтавський національний педагогічний університет

імені В.Г.Короленка

sasnat2008@gmail.com

Архетип дослівно з грецької мови перекладається як «прообраз». Спираючись на дане поняття, свого часу Густав Юнг розробив фундаментальну теорію архетипів особистості, що дало потужний поштовх до появи складних і цікавих ідей з області філософії, літератури та психології. Наприклад, дослідження архетипів особистості людини (Стойко Ю. та ін.); дослідження уявлень про щастя видатних людей; розробка моделей щастя на основі архетипів (Тала Бен-Шахара і ін.); дослідження змісту індексу щастя (Ландес К.). На нашу думку, уваги заслуговує такий архетип як щастя.

Під архетипом розуміється елемент колективного несвідомого, яке дісталось людині у спадок від предків, передається між поколіннями за допомогою фольклору, а далі – шляхом пошуку відгуку, підбору фактів в надрах людської душі. Поняття має на увазі під собою базову вроджену структуру психічної матриці людини, яка визначає пріоритети, а, отже, координує напрямок мислення, а також наступні за ним вчинки, реакції на зовнішні обставини.

Галузі психології, філософії, літератури пов'язані з вивченням архетипів, використовують фольклорні джерела як продукти первісної свідомості людства. Тобто, між фольклором і архетипами особистості існує прямий зв'язок [5].

Архетипи (за Юнгом) – це класифікація людства, а характеристики того чи іншого архетипу передаються з покоління в покоління за принципом спадковості. Первинний образ архетипу концентрується в області глибокого несвідомого, яке виходить за межі особистості [7].

На наш погляд, одним з важливих архетипів людини, є архетип щастя. Уявлення про щастя передається від старшого молодшому поколінню через казки зі щасливим кінцем (пройшовши випробування, герої живуть довго і щасливо), а далі – шляхом пошуку індивідуальних і групових відповідностей уявленням про щастя. Діапазон уявлень про щастя – від «...щастя проявляється в дрібницях...» до майже недосяжної «...зірки привабливого щастя...».

Підтвердження тому, що для кожної людини поняття щастя є

індивідуальним, знаходимо в цитатах відомих людей [6]:

– Щастя – це коли ти думаєш, говориш і дієш в гармонії з собою (Махатма Ганді);

– Щастя в розумінні того, що ти досягаєш своїх цінностей (Айн Ренд);

– Щастя – це те, що починається в твоїх думках (Вайне Дер);

– У щастя немає завтрашнього дня, немає у нього і вчорашнього... у нього є тільки сьогодні – і то не день, а мить (Іван Тургенєв);

– Розум – перша умова для щастя (Софокл);

– Щоб бути цілком щасливим, недостатньо володіти щастям, треба ще заслужувати його (Віктор Гюго);

– Щастя – це духовний досвід життя, якого ми набуваємо, проживаючи кожную хвилину з любов'ю і вдячністю (Уолт Дісней).

Уявлення про щастя визначають пріоритети, а, отже, координують напрямки мислення, вчинки, реакції на зовнішні обставини, вибір шляхів досягнення щастя.

Хтось вважає щастям отримання задоволення від вечірки, нових вражень, смачної їжі; для інших, щастя – коли життя повністю відповідає їх потребам; для третіх, щастя – «прекрасний настрій весь час»; для четвертих – багатство (наприклад, американська мрія – стати багатим і знаменитим); для п'ятих – це пункт призначення (у значенні – досягнення мети).

Спроби класифікувати поведінкові реакції людей на основі індивідуальних і групових уявлень про щастя роблять Тала Бен-Шахара, Ксав'єр Ландес та інші. Вони розкривають позитивні і обмежуючі характеристики виділених типологій.

Основні типології Тала Бен-Шахара зводять до архетипів: шурячих перегонів, гедонізму, нігілізму, щастя [1].

Шурячі перегони – це вічна гонитва за успіхом, рутинна, на яку людина себе прирікає в надії досягти фінансового благополуччя. Представники архетипу шурячих перегонів – це люди, які ігнорують щастя поточного моменту заради майбутнього.

Архетип гедонізму – це певною мірою, антипод архетипу шурячих перегонів. «Сьогодні буду отримувати задоволення, а завтра будь що буде», – приблизно так міркує гедоніст. Вечірка, відпустка, вихідний – ось щастя людей-гедоністів. Проте, не маючи планів на майбутнє, гедоністу ні до чого прагнути, він позбавлений мети в житті.

Під нігілізмом Бен-Шахара Т. розуміє людину, яка розчарована в сьогоднішній і від майбутнього нічого не чекає. Людина живе невдачами зі свого минулого, не робить ніяких дій, щоб вставати (після невдачі) і йти далі.

Архетип щастя (за Бен-Шахар Т.) – це баланс між сьогоднішнім і завтрашнім щастям. Адже очевидно, що не можна упускати поточний момент (потрібно бути щасливим сьогодні), але при цьому не можна і майбутнє пускати на самоплив (для того, щоб бути щасливим завтра, необхідно сьогодні щось робити).

Ландес К. виділяє такі типології щастя: гедонія, суб'єктивне благополуччя і евдаймонія [2].

Людина щаслива тією мірою, якою вона відчуває себе щасливою, відповідно до рівня позитивних емоцій. Життя можна кваліфікувати як «щасливе» в гедоністичному сенсі, якщо баланс між позитивними і негативними емоціями зміщений в бік позитивних.

Суб'єктивне благополуччя має три компоненти: позитивні афекти, негативні афекти і задоволеність життям. Позитивні і негативні наслідки є гедоністичними, тоді як задоволеність життям припускає самооцінку (респонденти оцінюють такі власні життєві сфери, як робота, сім'я, соціальні відносини і т. д.)

Евдаймонія, ототожнює щастя з розвитком особистих здібностей: «щасливе» життя полягає в реалізації потенційних можливостей людей (моральних, інтелектуальних, соціальних і ін.) та їх розвитку.

Найбільш узагальнені формули щастя такі:

– щастя – це комбінація того, наскільки вам подобається ваше життя (щоденна рутинна робота, сім'я) і того, наскільки добре ви відчуваєте себе кожен день;

– щастя – це баланс між щастям поточного моменту і створенням умов для щастя в майбутньому;

– щастя – це континуум відпочуття задоволення людини своїм хорошим функціональним станом, до континууму, який висловлює глибшу ідею про те, що життя йде добре відповідно до уявлення про нього самими людьми.

Таким чином, прагнення бути щасливим – спадщина попередніх поколінь і, одночасно, наказ наступним. Щастя, як архетип, передається від старшого молодшому поколінню через казки зі щасливим кінцем (пройшовши випробування, герої живуть довго і щасливо), а далі – шляхом пошуку індивідуальних і групових відповідностей уявленням про щастя, які визначають пріоритети, координують напрямок мислення, вчинки, реакції на зовнішні обставини, вибір шляхів досягнення щастя. Узагальнена класифікація архетипів щастя така: щурячі перегони, гедонізм, нігілізм, суб'єктивне благополуччя, евдаймонія, власне щастя.

Перспективою дослідження архетипу щастя, на наш погляд, є розгляд його особливостей у різних народів.

1. Бен-ШахараТала Модель счастья/Тала Бен-Шахара [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://4brain.ru/blog/archetypes-of-happiness/>

2. Landes X. Building Happiness Indicators Some Philosophical and Political Issues/ X. Landes [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://apropos.erudit.org /fr/usagers/politique-dutilisation>

3. Сас Н.М. Визначення структурних компонентів економіки щастя // Н.М. Сас, Л.О.Самарська, Д.А.Гарець // Science for sustainable development, materials of the International Congress (Kyiv, November 10-11, 2019) / За заг. ред. проф. О.В. Кендохова: – К.: Асоціація сприяння глобалізації освіти та науки «Спейстайм», 2019. – С.337-344.

4. SasN., SamarskaL. Analysis of the subjective component of the happiness index // HappinessandcontemporarysocietyMarch, 20-21, 2020, Lviv (Ukraine)Щастя та сучасне

суспільство :збірник матеріалів міжнародної наукової конференції (Львів, 20-21 березня 2020 р.). – Львів : Сполом, 2020. –С.225 –229.

5. Стойко Юлия Архетипы личности человека / ЮлияСтойко [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <https://kolesogizni.com/razvitie>

6. Счастье в Жизни: 10 Простых техник, которые помогут Вам стать счастливее [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <https://geniusmarketing.me/lab/schaste-v-zhizni-10-prostyx-technik-kotorye>

7. Юнг К.Г.Архетипы и коллективное бессознательное / Карл Густав Юнг; [перевод А. Чечиной]. – Москва: Издательство АСТ, 2019. – 496с.

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА ІСТОРІЯ ГУАМ/ГУУАМ (1997-2014 РР.): ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИЙ, ПОЛІТИКО-ДИПЛОМАТИЧНИЙ І ДІАСПОРАЛЬНИЙ АСПЕКТИ

Сергеєва Анна Олександрівна,

*аспірантка Київського національного університету імені Тараса
Шевченка*

a.sergeieva@gmail.com

Науковий керівник –

Заслужений працівник освіти України

кандидат історичних наук, доцент В.Г. Ціватий

Інституціональна історія – це один із перспективних напрямів сучасної історичної науки. Наукова школа інституціональної історії сформована на базі Київського національного університету імені Тараса Шевченка і презентована, перш за все, такими відомими науковцями як: В.Г. Ціватий, І.К. Патріляк, В.І. Сергійчук, О.П. Машевський, В.П. Капелюшний, Б.І. Гуменюк, Н.В. Терес, Н.Л. Яковенко, Т.В. Орлова, Т.В. Горбань та ін.

Інституціональна історія міжнародних організацій і регіональних організацій у новому поліцентричному (багатополюсному) світі ХХІ століття набуває особливої актуальності [1, с. 26-29]. У зазначеному контексті посилюється інтерес і до історії тих організацій, до складу яких входить Україна, так зокрема – ГУАМ (Організація за демократію та економічний розвиток ГУАМ) [2]. ГУАМ, незважаючи на тривалий період інституціоналізації з його завершенням у 2006 році, залишається ще нерозіграною картою. Особливий інтерес у науковців сучасному етапі викликає інституціональна історія окремих держав та їх роль і місце в міжнародних організаціях в історичній ретроспективі, зокрема держав пострадянського простору (держав колишнього СРСР).

Поліцентрична реальність ХХІ сторіччя додає актуальності тематиці досліджень. Минув час, коли держава могла бути сильною та незалежною «на одинці», відокремлено, також позаду часи партнерства суто